

Aki a hagyaték egyes alkatrészeit ismeri és nem állíthatja, hogy egyes hagyatéki tárgyak elhallgatva vagy eltitkolva lettek, a másik féltől nem kívánhatja a hagyatéknek esküvel megerősített kimutatását és a felfedező eskü tételét. (Legfelsőbb törvényszék 1905. november 22.)

A kötelesrész követelhetésének joga kizárólag személyes és a jogosított örökösire nem száll át. (U. az 1905. január 19.)

Az egyik házastárs törvénytelen gyermeke is az illetékszályok értelmében a másik házastárs mostoha gyermekének tekintendő. (Közigazgatási bíróság 1905. október 24.)

A bélyeg alatt a szövegeknek czeruzával való előírása szabálytalanságot nem képez, ha nem igazolható, hogy a felbélyegzés az aláírás után történt. (U. az 1905. április 11.)

A házassági szerződésben rendelt hitbér, akár egy harmadik, akár a férj részéről történik ez, nem tekinthető ingyenes juttatásnak, hanem a hozomány szerződészerű viszonzásának. Ennélfogva a hitbérül rendelt összeg után a szerződés megkötésekor egyáltalán nem, az esedékesség beálltával pedig sem halalesetre szóló vagyonaátruházási, sem ajándékozási százalékos illeték, hanem csupán II. fokozat szerinti illeték jár. (U. az 1906. január 16.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ====
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Károly-körút 19.
Félévre 6 „		

Tartalom: Az új igazságügyminister. — A váltóóvás reformja. — Az új svájci öröklési jog. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

Az új igazságügyminister.

Abból a lelkesedésből, mely az egész országot az alkotmányos élet helyreállításával eltölti és egyúttal abból a várakozásból, melylyel az ország és a jogászság különösen, az új igazságügyminister, *Polónyi Géza* működése elé néz, a közjegyzői karnak is oka van a maga részét kivenni. A szakadatlan alkotmánysértések veszélyei iránt úgyis elsősorban érzékkel bíró jogászság a jogrendnek az igazságügy terén is, úgy személyi mint tárgyi kérdésekben, már-már megrendülését kezdhette tapasztalni. Most, hogy a döntő csapás az utolsó órában elhárított és a veszély elmúlt, tartózkodni akarunk recriminációktól, melyekre bőven volna oka a közjegyzői karnak is. Az új igazságügyminister által hosszú közpályáján hangoztatott elvek az alól is felmentenek, hogy a jövőre való vonatkozásban mutassunk reá közelebbről azon nagy hátrányokra, sőt veszélyekre, melyek a jogszolgáltatás biztonságát fenyegetik, ha az igazságügyi szervezet bármely részében, akár a teljes függetlenségre hivatkozott birói karban, akár pedig az előzetes jogvédelmet csupán kellő elméleti és gyakorlati szakképzettség és feltétlen megbízhatóság mellett szolgálni képes közjegyzői testületben, az állások politikai szempontokból töltenek be. Az ország

legfőbb birói székének immár megtörtént betöltése is arra a reményre jogosít, hogy valamint fent, úgy lent is az egyéni hivatottság és semmi egyéb lesz az elhatározásoknál ezentúl irányadó és valamint sok másban, úgy e tekintetben is egy szebb jövő előtt állunk.

De sokat vár Polónyi Gézától, a gyakorlat emberétől a jogászi közvélemény elsősorban az igazságügyi alkotások terén. A törvényhozás hosszú szünetelése alatt a ministeriumban az égető szükségét képező javaslatok egész sora nyert előkészítést. Készen vannak a telekkönyv reformjára vonatkozó munkálatok; a polgári perrendtartás, a részletüzletekről, a kereskedelmi üzletek átruházásáról, a csődön kívüli megtámadásról szóló tervezetek, és nagyot haladt előre a polgári törvénykönyv nagy műve. Ha az új kormány átmeneti jellege és kötött programja talán nem is fogja megengedni, hogy mindezen jogi alkotások a legközelebbi jövőben meg is valósíttassanak, reméljük, hogy az új igazságügyminister a magánjogi codificatio szolgálatába fog állani képességeivel, erélyével és — amit az utolsó időkben leginkább nélkülöztünk — elsősorban a gyakorlati élet követelményei iránti igaz érzékével és reméljük, hogy az ő egyénisége nyomait viselni fogják a majdan törvényerőre emelendő igazságügyi reformok.

Polónyi Gézától, az ügyvédtől mindenestre várjuk az ügyvédség és közjegyzőség egy közös sérelmének orvoslását is. Anynyival inkább, mert ez a sérelem egyúttal a modern jogrendnek sérelme. Az 1904. évi XI. törvénycikk 12-ik §-a, mely a községi jegyzők magánmunkálati tevékenységét törvényesítette és a hivatalos zugírászkodás intézményét honosította meg, éles ellentétben áll a közigazgatás kizárólagosságának és a perenkívüli jogszolgáltatásnak a közigazgatási szolgálattól való elválasztásának minden jogállamban elismert alapelveivel. Emellett pedig a vidéki ügyvédséget és közjegyzőséget egyaránt, létalapjaiban támadja meg. Azokra a politikai szolgálatokra, melyeket az előbbi kormányok a községi jegyzőktől — melleleg mondvá — hiába vártak és honorálni akartak, a jelenlegi és reméljük a jövő kormányoknak sincs többé szüksége. Hisszük tehát, hogy amikor a közjegyzők országos képviselőtének beadványa, mely a községi jegyzők magánmunkálati tevékenységének igazi képét tárja fel, az adatok egész sorának támogatása mellett és amely régen készen várja az alkotmányos

regime bekövetkezését, az új igazságügyminister kezében lesz, egyúttal bekövetkezett egy minden modern államberendezéssel ellenkező, sehol sem ismert intézmény utolsó órája.

A váltóóvás reformja.

(Folytatás.)

IV.

Legtöbb hívőre talált és ma legelterjedtebb az a javaslat, hogy az óvás közokirati formáját ugyan fenn kell tartani, de egyúttal ki kell azt venni a közjegyzők kezéből és belga mintára a levélhordókra kell bízni, mert másként a panaszok fő indító okát, a költségességet kiküszöbölni nem lehet. A kötelező *postaóvás* intézményét kívánja behozni nálunk is az Országos magyar kereskedelmi egyesülés elé terjesztett, már említett előadói vélemény. Eszerint ugyanis az óvás felvételéhez jogismeret egyáltalán nem volna szükséges és gazdasági szempontból is csak erőpazarlás a közjegyzőket és járásbirákat oly közbenjárásokra felhasználni, melyeket bizvást elvégeztethetünk alárendelt közegekkel. Az óvás felvétele végett a váltók egy borítékban megfelelő utasítással ajánlott levelek módjára feladassanak. A felvételi állomás továbbítja a borítékot azon postahivatalhoz, melynek területén a bemutatásnak történnie kell. Itt a levélhordó kerületében a váltót a fizetési helyen bemutatja. Ha a váltóösszeg kifizettetik, a postahivatal a váltóbirtokosnak átszármaztatja a pénzösszeget; ha nem történik fizetés, a levélhordó egy nyomtatványblock felhasználásával felveszi az óvást. Ez a nyomtatványblock ugyanis belga mintára a következő szövegű három lapot tartalmazná:

A levélhordó mindhárom lapot kitölti, a II. számú lapot pedig kitépi és allongeképen a váltóra ragasztja. Ezen valamint az I. és III. számú lapok oly rövid, egyszerű szöveget tartalmaznak, melynek a szükséges kiegészítésekkel való ellátását a levélhordó minden nehézség nélkül eszközölheti. Ehhez semmiféle jogismeret, de egyáltalán intelligencia sem szükséges, ez ép oly administratív sablon munka, mint a levélhordónak egyéb munkája. Ennek tehát ép úgy meg fog felelhetni, mint ahogy megfelelt a postai megbízás útján való pénzbeszedésnél és a bírósági kézbesítéseknél. A váltó azután az ilymódon reávezetett óvással a postahivatal által borítékban közvetlenül visszaküldetik annak, aki feladóként szerepelt. Mindezt pedig a postahivatal megfelelő portót szed és ezenfelül csekély díjat oly célból, hogy egy alap teremtsék, melyből elkerülhetetlen tévedések és mulasztásokból származó károk megtérítetnek.

Ily értelemben volna a bevált belga mintára a magyar váltóóvás is reformálandó. Éspedig obligatorius formában kell létesíteni a postaóvást, nehogy még a lehetősége is meglegyen annak, hogy az igénybevehető közjegyzői óvás költségeivel terheltsék a váltóadó.

*

Mindezzel szemben a következőkben reá akarunk mutatni azon, eddig az irodalomban közelebről alig kifejtett szempontokra, melyek az ellen szólnak, hogy az óvást a jogászilag képzett közegek kezéből egyáltalán kivegyük, de különösen az ellen, hogy azt épen a levélhordókra bizzuk.

Meglehetősen elterjedt nézet ugyan, hogy a váltóóvás felvételéhez jogismeret egyáltalán nem szükséges.* Ezzel szemben el akarunk tekinteni az óvás egyes nemeitől, melyekre nézve pedig nehéz lenne ezen nézet helyességét vitatni. Az elfogadás (váltótörvény 17, 25, 26. §§), a lát után bizonyos időre szóló váltónak láttamozás (20. §), a biztosításnyújtás (29. §), a másodlatkiadás (73. §), különösen pedig a névbecsülési elfogadás (56, 58. §§) és fizetés (61. §) iránti úgynevezett közbenjárású óvások helyes felvétele tagadhatatlanul a váltójog alapos ismeretét igényli. De

* Cohn szerint (i. h. 38. lapon) a levélhordónak a váltóról nem kell többet tudnia, mint azt, hogy: „ein Wechsel ist ein Papier, das mir mit dem Auftrage zum Incasso und bei Nichtzahlung zum Protest übergeben worden ist“.

I.

Sz. postahivatal.

.....⁽¹⁾ hiánya miatti óvás,

K f-ről szóló úr

által átadott év hó n

..... úr által fizetendő váltóról.

A fizetésre kötelezett⁽²⁾ találatott.

A nem fizetés okai

Értesítés hagyatott⁽³⁾ nél

..... év hó n.

(aláírás)

Költségjegyzék

II.

Sz. postahivatal.

.....⁽¹⁾ hiánya miatti óvás.

Alulírott úrnak utca szám alatti

lakásán (üzletében) a K f-ről szóló év

..... hó n úr által fizetendő

váltónak be nem váltását megállapította. A fizetésre kötele-

zett⁽²⁾ találatott. A nem fizetés okai

Ezen óvásról értesítés nál hagyatott.

..... év hó n.

(aláírás)

Bevezetve évi füzet

..... lapján szám

alatt.

(a postahivatal ve-

zetőjének aláírása)

költségek		
bélyeg	K f
bevezetési díj	K f
óvásdíj	K f
Összesen	K f

Értesítés.

..... év hó n alulírott

a K f-ről szóló úr (lakás) III.

által átadott váltónak be nem váltását megállapította.

(aláírás)

⁽¹⁾ Fizetés vagy elfogadás.

⁽²⁾ Otthon vagy nem.

⁽³⁾ A fizetési helyen talált személy neve.

ezek, eltekintve a szükségbeli utalvány esetétől, egyébként elég ritkák a gyakorlatban és lehetne utóvégre a posta hatáskörét kizárólag a tulajdonképeni, vagyis a fizetés hiánya miatti óvásra (41, 43. §§) szorítani.

Ámde igazán nélkülözhető-e csak ennél is minden jogismeret? Az említett előadói vélemény szerint igen, mert a levélhordónak nem kell egyebet tennie, mint „a váltóbirtokos utasítása szerint” egy megjelölt helyen egy megjelölt személynek a váltót bemutatni és a vonatkozó rovatokat kitölteni. Csakhogy a tévedés épen abban van, mintha a váltóbirtokos képes volna mindig a helyes utasítást megadni és egyáltalán mindazt előkészíteni, ami az óvás helyes felvételéhez szükséges. Tudvalévő, hogy a váltó kitöltése rendszerint épen óvatolása alkalmával és az óvatoló közeg jogi tanácsának igénybevételével történik. Már most, az utólagos kitöltés korlátai (váltótörvény 93. §), a lényeges kellékek fogalma, a telepítés és telepes nevezés fogalmai igazán oly közismeretesek-e, hogy a jogi tanácsot minden váltóbirtokos nélkülözheti? Vagy igazán tudja minden kereskedő, hogy mi szükséges ahhoz, hogy az, akinek részére az óvás felvétetik, legitimált váltóbirtokosnak (36. §) legyen tekinthető? Ami pedig magát az utasítást illeti, itt vannak 1. a telepes nevezésével vagy anélkül telepített, 2. a nem telepített ugyan, de fizetési helyiséggel ellátott, és 3. a csupán útbaigazításul szolgáló helyiségmegjelölést tartalmazó váltók. Vajon a legtöbb váltóbirtokos képes-e az ezek közötti helyes különböztetésre és ehhez képest annak meghatározására, hogy hol, péld. mindenesetre a *kijelölt*, vagy a bemutatáskori *tényleges* helyiségben és kinek, az intézvényezettnek, vagy a telepesnek, vagy a fizetőnek kell a váltót bemutatni? Mindez s azután a csőd, halál stb. esetei a felmerülhető kérdések egész sorát eredményezik, melyeknek helyes eldöntése a váltótörvény, sőt a mindenkorai birói gyakorlat ismerete nélkül alig lehetséges. Ehhez járulnak azután azok a kérdések, amelyekre a váltóbirtokos utasítása ki nem terjedhet s amelyeket az óvatoló közegeknek a felmerült helyzethez képest önállóan kell eldönteniök. Ki tekinthető az óvatolt személy legitimált képviselőjének és mikor állapítható tehát meg, hogy az óvatolt személy nem volt található? A távollévő ellen felvett és az u. n. szélóvás közötti különböztetés stb. Emellett megfontolandó, hogy épen a kis váltóknál, melyekre némelyek a postaóvást bizonyos értékhatár felállításával korlátozni kívánják, szorul a váltóbirtokos

leginkább jogi tanácsra az óvás előkészítésénél és az utasítás megadásánál.

Mindez kizárja azt, hogy mai váltójogunk mellett és bármennyire egyszerűsítettnek is az óvás kellékei, annak felvételét kellő jogismereteket nélkülöző közegekre lehessen bízni. Hiszen a belga postaóvás közölt formuláréjában a mai óváskellékek jóformán kivétel nélkül bennfoglaltatnak, azok közül valamelyiket elejteni a váltójogi alapelvek megváltoztatása nélkül alig is volna lehetséges, s így az első pillanatra sablonmunkának látszó kitöltésnél ugyanazon kérdések fognak felmerülni, mint eddig. Az óvásnak alárendelt közegekre való bízása utóvégre nem is új dolog, de hogy bevált volna, alig állítható. A legtöbb német államban évek előtt behozott facultative a bírósági végrehajtói óvás, mely a közjegyzői óvásnál sokkal olcsóbb. És mégis alig vétetik igénybe; a bankok kizárólag a közjegyzőkhöz fordulnak s ha a posta a beszédés végett átvett és be nem váltott váltókat nem adná óvás végett a végrehajtóknak, a statisztikai adatok szerint péld. Poroszországban más, mint közjegyzői óvás alig fordulna elő.

De épen a postai szolgálatot és a levélhordókat tartjuk, az egyéni képesség kérdésétől egészen eltekintve, az óvások felvételére legkevésbé alkalmazhatóknak. Tudvalévő, hogy az óvások a lehető kimélet és költségtakarítás szempontjából rendszerint az utolsó napon és lehetőleg minél később szoktak felvétetni, úgy hogy a két óvási köznap valóságos moratorium gyanánt szerepel a forgalomban. Ez természetesen a váltónak közvetlen megkeresés helyett, óvás végett ajánlott levélben postára adása mellett, teljesen ki volna zárva. Továbbá tudvalévő, hogy az óvások a hónap bizonyos napjain tömegesen, a többi napokon ellenben aránytalanul csekélyebb számban szoktak előfordulni. A rendes postaszolgálat tehát a hó illető két-három napján nem tudna eleget tenni a követelményeknek és rendkívüli, egyébként nem használható erőkről kellene gondoskodni. Végül, ahogy az említett előadói javaslat képzei, abban az alakban a postaóvásról egyáltalán szó sem lehet. Az ki van zárva, hogy a levélhordó rendes szolgálatában az ő kerületében végezhesse az óvásokat is többi munkája mellett. El akarunk tekinteni attól, hogy az a sietség és gépiesség, mely a levélhordó szolgálatát jellemzi, egyáltalán összefér-e közokiratoknak a szolgálatközben való felvételével? De vegyük azon gyakori eseteket, hogy a váltón több intézvényezett, vagy telep mellett

szükségbeli utalvány is van, vagy hogy az intézvényezett vagy telepes a kijelölt üzlet vagy lakásból időközben máshová költözött, vagy üzlete vagy lakása egyáltalán ki nem puhatolható és a rendőrségen kell tudakozódni. Vajjon ezen mindennapos esetekben a levélhordó, rendes útját megszakítva, be fogja-e fejezni az óvási cselekményt, avagy, folytatva rendes munkáját, annak végeztével át fogja-e adni a váltót az illető kerületbeli másik levélhordónak? Előbbi alig egyeztethető össze a postai szolgálattal, utóbbi mellett többnyire el fog telni az óvási határidő.

A posta kiváló alkalmasságának igazolásául a bírósági kézbesítések postai eszközlésére szoktak hivatkozni példa gyanánt. Ámde eltekintve attól, hogy a bírósági kézbesítéseknél az óvásnál tekintetbe jövő felsorolt specialis körülmények nem merülhetnek fel, különösen pedig rövid és záros határidő nem szerepel: megfontolandó, hogy a kézbesítést a levélhordó nem egyedül végzi, hanem az a bíróságnál kellően előkészítetik (Birói ügyv. szab. 225, 226. §§) és hogy a helytelen kézbesítést meg lehet ismételni, ami elég gyakran elő is fordul, de az óvást nem.

Mindezen ellenvetésekkel szemben, úgylátszik, egyszerűen hivatkozni lehetne Belgiumra, ahol a dolog bevált. Csakhogy a belga postaóvás, amint egy legújabb közlésből* értesülünk, valójában egészen másképp néz ki, mint ahogy az említett előadói vélemény képzeli. Egyáltalán Belgiumban a rendes szabályszerű óvás a bírósági végrehajtói óvás és a postaóvásnak csakis „à défaut d'huissier“ van helye. A posta a beérkezett óvásokat elsősorban egy bírósági végrehajtóhoz küldi óvatolás végett. Csupán ha ilyen helyben nincs, vagy nem található, és a hátrahagyott értesítésben kitűzött határidő alatt sem jelentkezik, vagy akadályozva van, végzi az óvási cselekményt egy postai hivatalnok. De semmiesetre sem levélhordó,** hanem csupán oly, legalább 21 éves hivatalnok, akinek királyi vagy ministeri kinevezése van. A költség pedig ehhez képest nincs is semmiféle arányban a rendes postai portodíjakkal, hanem 2 francot tesz ki, körülbelül ugyanannyit, amennyi például Poroszországban egy 300—400 M körüli váltó óvásának közjegyzői díja. Így néz ki a Belgiumban bevált postaóvás.

* L. a német birodalmi posta által kiadott *Archiv für Post und Telegraphie* 1905. évfolyam 737. és k. ll.

** A közölt eredeti belga formularéban is az aláírásnál nem „facteur des postes“, hanem „agent des postes“ áll.

Nyilvánvaló tehát, hogy a jelenlegi postai szervezet és szolgálat változatlan fentartása mellett nem lehet egyszerűen odautalni a postaóvást is, hanem új berendezésekre és szervekre van szükség, ami jóformán kizárja, hogy az egyedüli célul szolgáló olcsóság nagyobb mértékben elérhető legyen, amint azt, egy megfelelő scála felállításával, az óvatoló közegek megváltoztatása és a közjegyző által nyújtott garantiák és előnyök feladása nélkül is el lehet érni.

Emellett azután felmerül az a nagy kérdés, melyen az említett előadói vélemény ugyancsak átsurran, mely azonban a postaóvás behozatalának kiinduló pontja kell hogy legyen, vajon ugyanis hajlandó lesz-e az állam a postahivatalnokok által helytelenül felvett óvásokért a kártérítési kötelezettséget oly mértékben elvállalni, amint az ma a közjegyzőket terheli? Mert azt hisszük, hogy épen az érdekelt kereskedői körökben ez *conditio sine qua non*.* Már pedig Németországban a megtartott enquéten és később a birodalmi gyűlés bizottságában is a posta képviselője mindannyiszor kijelentette, hogy az elveszett ajánlott levelekért való megtérítésen túlmenő kártérítési kötelezettséget a posta nem hajlandó elvállalni. Ausztriában, ahol a posta még ma sincs teljesen államosítva, szó sem lehet a teljes szavatolásról. És azt hisszük, hogy azok az aggályok, melyek a hozzánk legközelebb álló külföldön ezen kérdésben ilyen tartózkodó álláspontra vezettek, nálunk is érvényesülni fognak, úgy hogy az állami szavatolás alig lesz elérhető nagyobb mértékben, amint az a postai megbízások körül egyáltalán el van ismervé.** Ily körülmények között pedig épen az érdekelt körök tiltakoznának leg-erősebben a kötelező postaóvás behozatala ellen, mely ilyenformán az anyagi károsodás állandó és el nem hárítható veszélyét hordaná magában.

Ha még megemlítjük, hogy Franciaországban a többször felmerült javaslatok mindannyiszor el lettek ejtve*** és a megkérdezett 129 kereskedelmi kamara közül csupán 8 nyilatkozott a postaóvás

* Németországban a postaóvás mellett nyilatkozó kamarák és legújabbban a német keresk. egyesület is a postakincstár teljes felelősségét tűzték ki első feltétel gyanánt.

** 1886: XIII. t.-cz. 11.

*** „Les facteurs des postes n'ont ni temps ni l'instructions nécessaires pour qu'ou puisse se fier complètement aux constatations, qu'ils pourraient faire.“ (*Lyon Caen.*)

mellett; hogy továbbá Németországban is a berlini kereskedelmi testület csupán a facultativ postaóvás mellett foglalt állást: mindazt felsoroltuk, ami alkalmas arra, hogy a postaóvás melletti feltétlen lelkesedést egy kissé lehűtse és megfontolásra intsen. H. Sz.

(Bef. köv.)

Az új svájci öröklési jog.

(Folytatás.)

IV. Végrendeleti öröklés.

1. §. *Végrendelkezési képesség.* Mindenki, akinek megvan a természetes cselekvőképessége és aki 18. életévét betöltötte, vagyónáról halálesetre végrendeletileg intézkezik (492. §). A fiatal-kort kivéve tehát, más az akaratelhatározást korlátozó személyes körülmények (péld. elmebetegség) nem mint formai kizáró okok szerepelnek,* hanem csak annyiban, amennyiben in concreto oly tényleges állapotot okoznak, melyben az illető nem képes cselekvényeinek indító okait és következményeit helyesen felfogni és ennek megfelelően cselekedni (10. §). Öröklési szerződés köthetéséhez azonban a teljeskorúság, vagyis a betöltött 20. életév (8. §) szükséges (493. §). A végrendelkezési képességnek a végrendelkezés időpontjában kell fenforognia (541. §). A végrendelet érvényességéhez szükséges, hogy az az örökhagyó valódi és szabad akarata legyen. Ebből következnek az akaratelhatározás hiányaira alapított rendelkezések. Nevezetesen ha bebizonyítható, hogy az örökhagyó tévedés, kényszer, fenyegetés vagy megtévesztés által indított valamely végrendeleti intézkedésre és hogy azt enélkül sem meg nem tette, sem fenn nem tartotta volna: akkor az illető végrendeleti intézkedés érvénytelen. Tévedés alatt természetesen nem csupán az u. n. lényeges tévedés, vagyis eltévesztés folytán a nem valódi akaratnak kijelentése értendő, hanem a téves indok vagy feltevésből eredő, noha valódi akaratkijelentés is (494. § 1.). Mindazonáltal a szintén téves feltevésből eredő *mellőzés* esetében, midőn ugyanis örökhagyó a végrendelet alkotása után házasságot

* Így például nem végrendelkezhetik a német ptk. 2229. §-a szerint egyáltalán, aki elmebetegség, pazarlás vagy iszákosság miatt *gondnokság* alá van helyezve; úgyszintén a magyar polg. tkv. terv. 1819. §-a szerint az elmebetegség miatt *gondnokság* alá helyezett.

köt vagy gyermeke születik: nem a rendelkezés érvénytelensége áll be, hanem a mellőzött házastársnak vagy gyermeknek csupán a kötelesrészhez van igénye (538. §). Az akaratkijelentés szabadságának és valódiságának hiányossága eseteiben rendszerint az illető intézkedés egyszerűen megdől, anélkül hogy a valódi és szabad akaratnak megfelelő más intézkedéssel helyettesíthető volna. Azonban ha a nyilatkozat nyilvánvaló tévedésen alapul, vagyis csupán eltévesztés forog fenn, és örökhagyó tulajdonképeni valódi akarata megállapítható, az utóbbinak megfelelő intézkedés emelkedik érvényre (494. § 2.).

2. §. *A végrendelet tartalma általában.* Az örökhagyó végrendeletében hagyatékáról egészben vagy részben intézkezik. Az a rész, amelyről nem intézkedett, a törvényes örökösnek jut (500. §). Végrendeleti és törvényes örökösök tehát egymással szabadon concurrálnak; olyan szabály, hogy az öröklésnek kizárólag a törvény vagy végrendelet alapján kell megnyílnia, természetesen nincs felvéve; de a végrendeleti örökösök u. n. növedékjoga, mint magyarázati szabály sincs elismerve s így az csupán kifejezett helyettesítés (506. §) esetében és alakjában érvényesülhet.

Az örökhagyó rendelkezését feltétel vagy meghagyással korlátozhatja (501. §). Az időmeghatározással való korlátozás utóörökösnevezést jelent s ott (508. §) szabályoztatik. A meghagyás teljesítését mindenki követelheti, akinek abban érdeke van, mindenestre a törvényes örökös, hagyatéki gondnok, végrendeleti végrehajtó (501. § 3.). Arra az esetre, ha a meghagyás terhe az örökség illetve hagyomány értékét felülhaladja, intézkedés nincs s így ez esetben a részesített csupán visszautasítás útján szabadulhat. Oly meghagyások vagy feltételek, melyek teljesítése jogellenes eredménnyel járna, magát a rendelkezést teszik érvénytelenné (501. § 1.). Ha ellenben csupán céltalanok, értelmetlenek vagy más személyekre terhesek, nem létezőknek tekintendők. (501. § 2.).

3. §. *Örökösnevezés és hagyomány.* A végrendeleti részesítés két alakban történhetik. Örökös az, akit örökhagyó egész hagyatékára vagy annak egy hányadára jogutódjául kijelölt (502. §). Az örökhagyó által rendelt oly vagyoni előny ellenben, mely nem tartalmaz örökösnevezést, hagyománynak tekintendő (503. § 1.). Az utóbbi fogalma tehát elsősorban negative van meghatározva, másodsorban azután egyes főbb példákkal közelebbről értelmezve. Az örökhagyó ugyanis valakinek egy bizonyos hagyatéki dolgot

vagy haszonélvezetet hagyhat avagy valamely örökösét vagy hagyományosát kötelezheti, hogy neki valamit szolgáltatson vagy őt valamely kötelezettség alól felszabadítsa (503. § 2.). Az elterjedt számos magyarázati szabály felvétele mellőztetik, kivéve azt az egyet, hogy az esetben, ha örökhagyó egy bizonyos dolgot hagyományozott és az a hagyatékban nincs meg, a terhelt, amennyiben az örökhagyó ellenkező akarata a rendelkezésből magából meg nem állapítható, a kötelezettség alól szabadul (503. § 3.). A hagyományozott dolog nem megy át közvetlenül a hagyományos tulajdonába, hanem utóbbit csak személyes követelési jog illeti meg a terhelttel szemben. Éspedig a hagyományozott dolog azon állapotában és alkatában, — nevezetesen hiányokkal vagy növedékekkel, terhelve vagy tehermentesen — bocsátandó a jogosított tulajdonába, amelyben az öröklés megnyílásának időpontjában létezik. Javítások és rosszabbodások tekintetében a terhelt a hagyományossal szemben a megbízott ügyvivő jogaival és kötelezettségeivel bír (504. §). Oly hagyományok, melyek a terheltnek jutó vagyon értékét felülhaladják, aránylagosan leszállítandók (505. § 1.). Ha a terhelt halál, érdemtelenség vagy visszautasítás folytán kiesik, a hagyomány mégis hatályban marad (505. § 2.). Az örökösnek jutó u. n. előhagyomány az ő örökrészét is aránylagosan terheli. Valamely hagyatéki dolognak valamely örökös részére való kijelölése azonban kétség esetében nem előhagyománynak, hanem csupán osztálymeghagyásnak tekintendő (621. § 3.). Az örökséget visszautasító örökös az előhagyományt azért követelheti (505. § 3.).

4. §. *Helyettesítés és utóörökösnevezés.* Az örökhagyó az örökös vagy hagyományos mellett az esetre, ha az előtte elhalna vagy a részesítést visszautasítaná, egy vagy több személyt megjelölhet, akik helyébe lépnek. (U. n. közönséges helyettesítés.) Törvényes vélelmek, — így különösen a korábban elhalt örökös leszármazói javára, — mellőztetnek (506. §), annak kivételével, hogy az utóörökös az esetre, ha az előörökös az örökhagyó előtt elhalna, vagy érdemtelen, vagy az örökséget visszautasítaná, helyettes örökösnek is tekintendő (511. §).

Az örökhagyó az örökösnek vagy hagyományosnak meghagyhatja, hogy az örökséget vagy hagyományt, egészben vagy részben, egy bizonyos időpontban bizonyos megnevezett személynek (utóörökösnek) kiszolgáltatni köteles. (U. n. hitbizományi helyettesítés (507. § 1., 3.). Úgy az előörökös (510. § 1.), valamint az

utóörökös (511. § 1.) örökhagyónak örökösei, és pedig előbbi meghagyással terhelve, utóbbi várományi jog mellett. Az előörökös tehát az örökség tulajdonosa lesz (510. § 2.) és hagyatéki ingatlanok a telekkönyvben nevére irandók, az őt terhelő meghagyás feljegyzésével (510. § 3.). Noha az utóörökös az örökhagyónak örököse, mindazonáltal az örökhagyó elhalálása időpontjában nem kell okvetlen már életben lennie, vagyis születendő személy is nevezhető utóörökösnek (562. § 1.), sőt az ilyennek való juttatás egyáltalán hallgatólagos utóörökösnevezésnek vélelmeztetik és előörökösöknek ha más nem jelöltetett ki, a törvényes örökösök tekintendők (562. § 2.). Ellenben életben kell lennie már és még az utóörökösnek akkor, amikor az utóörökség kiszolgáltatásának időpontja beáll, mert ha ezt meg nem éli, az utóörökösnevezés megdől és az örökség, ha az örökhagyó másként nem intézkedett, az előörökös korlátlan tulajdonává lesz, illetve az ő örököseire száll (511. §). Az utóörökség kiszolgáltatásának időpontjául, eltérő rendelkezés hiányában, az előörökös elhalálása tekintendő. Ha a kijelölt időpont előtt az előörökös elhal, az örökség az ő örököseire megy át, az annak idején való kiszolgáltatás meghagyásával terhelve (508. §). Az elő- és utóörökös közötti jogviszonyt illetőleg, az örökség csupán leltár és biztosítéknyújtás mellett adható át az előörökösnek. Ha pedig biztosítást nyújtani nem képes, vagy az utóörökös várományi jogát veszélyezteti, gondnoki kezelésnek van helye (509. §). Az utóöröklés csak egyszer állhat be, vagyis az utóörökös további utóörökléssel nem korlátozható (507. § 2.).

5. §. *Alapítványok.* Az örökhagyó vagyont vagy annak egy részét valamely alapítványra hagyhatja (512. § 1.), mely intézkedés érvényességéhez azonban közzérendeleti alak (97. §) és az alapítványra szolgáló összegnek, valamint az alapítvány céljának határozott megjelölése szükséges (512. § 3.). Az örökhagyó továbbá családi alapítványt vagy hitbizományt is létesíthet (512. § 2.), vagyis az egyszeres utóörökösnevezés korlátja (507. §) alól kivételnek van helye oly értelemben, hogy a vagyonnak, akár közérdekű (péld. családi ösztöndíjak), akár tisztán magángazdasági rendeltetéssel egy bizonyos családban nemzedékről-nemzedékre való szállása alapítvány felállításával és annak szabályai (97. §—107. §) mellett biztosítható. A hitbizomány külön jogintézményét tehát a codex ugyan nem ismeri, annak eredménye azonban családi alapítvány alakjában megvalósulhat. Nehogy azonban ily módon esetleg a családi hit-

bizományoknak káros túltengése álljon elő egyes vidékeken: a kantonoknak fentartatik, a családi alapítványokat korlátozni és egészen el is tiltani (362. §). Az esetleges hitelezők érdekében pedig kimondatik, hogy amennyiben valamely családtag fizetéseképtelenné válik, hitelezői a nem közérdekű alapítvány hatályon kívül helyezését kérhetik. Ily esetben az alapítványi vagyont, ha örökhatályú másként nem rendelkezett, a hatályonkívül helyezés időpontjában élő jogosítottak között fejenként egyenlő részekben felosztandó (364. §).

6. §. *Végrendeleti végrehajtó.* Az örökhatályú végrendeletében egy vagy több cselekvőképes személyt végakaratainak végrehajtásával megbízhat, akik tevékenységük méltányos díjazását is igényelhetik (539. §). A végrendeleti végrehajtó tisztének jogi minőségét a törvény nem határozza meg, de jogainak és kötelezettségeinek körét megállapítja azzal, hogy azokat, eltérő rendelkezés hiányában, a hivatalos hagyatéki gondnok jogaival és kötelezettségeivel azonosítja. A végrendeleti végrehajtó feladatához tehát első sorban a hagyaték kezelése és felosztása, valamint a tartozások és hagyományok kifizetése tartozik (540. §). —er.

(Folyt. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

128. A másodbiróság végzésének neheztelt része megváltoztatattik akként, hogy a dr . . . közjegyző részére a csődleltározásért a csődleltár másolatának kiállításáért és hitelesítéséért járó díjak összege 662 korona 20 fillérben megállapítottatik; mert a csőd-tömegnek több napon át történt leltározása esetében a kir. közjegyző leltározási díjának megállapításánál nem a naponként összeírt tárgyak értéke külön-külön, hanem a csőd-tömeghez leltározott összes tárgyaknak összértéke veendő alapul. Minthogy pedig a kérdésben forgó csőd-tömeghez tartozóan leltározott tárgyak összértéke az 1000 koronát meghaladja és a leltározás a csődleltár tanúsága szerint 18 egész és 28 fél napon át teljesített; minthogy továbbá a kir. közjegyzőnek, mint birói megbízottnak a csőd-tömeg leltározásáért, az 1880. évi LI. t.-cz. 25. §-ának 2. bekezdése értelmében, ha a leltározott érték 1000 kor.-t meghalad, félnapra 10 kor., egész napra pedig 16 kor. jár, a leltározó munkadíja 568 koronát tesz, ehhez hozzáadva a leltár másolatának elkészítéséért és hitelesítésé-

ért meghatározott és nem vitás 94 kor. 20 fillért, a kir. közjegyző járandóságának összege 662 kor. 20 fillérben volt megállapítandó. (Curia 1906. márczius 8. 1155/905 sz.)

*

129. Kétségtelen ugyan, hogy a házaspár a nőtartás kérdésében szabadon egyezkedhetnek és hogy a nő tartási igényéről le is mondhat. Tekintettel azonban arra, hogy az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-a a házaspár között vagyoni viszonyaik szabályozása tárgyában létrejött mindennemű szerződés érvényességéhez közjegyzői okiratot követel, a feleség tartásának megszüntetése vagy az arról való lemondás kérdése pedig nyilvánvalóan a házaspár közötti vagyoni viszonyok körébe tartozik; tekintettel arra, hogy a törvény kifejezett rendelkezése mellett a bármely más alakban létrejött okirat, a mely az említett jogügyletet tartalmazza, érvénytelen és jogok szerzésére alkalmatlan; tekintettel továbbá arra, hogy a nőtartás igényéről való lemondás semmiféle szempontból sem vonható az olyan ajándékozásnak fogalma alá, amelynél az ajándékozó az ingó ajándéktárgyat a megajándékozottnak átadta (1886: VII. t.-cz. 22. §. c) p.); tekintettel végül arra, hogy a nőtartás kérdésében sem a főszolgabirónak, sem az árvaszéknek semmiféle vonatkozásban hatósági jogköre nincs, az ezen hatóság előtt ebben a tárgyban kötött, illetőleg általa jóváhagyott egyezségnek tehát jogi hatálya a nőtartási kérdésben nem lehet: a felebbezési bíróság nem sértett sem anyagi, sem eljárási jogszabályt, midőn alperesnek nőtartási kötelezettségét megállapította. (Curia 1906. márczius 31. G. 744. sz.)

*

130. Az 1886: VII. t.-czikk 22. §-ának b) pontja szerint a házastársak között létrejött kölcsönszerződés érvényességéhez közjegyzői okirat kivántatván, az alperes előadása szerint közte és férje a közadós közt 1898. január havában állítólag létrejött kölcsönügylet valósága esetén is érvénytelen ugyan, emiatt azonban a közadós által 1901. január havában alperes kezéhez teljesített 4000 K fizetést ajándékozásnak tekinteni mégsem lehet; mert . . . a házaspár közötti jogügyletnek érvénytelensége esetében minden fél tartozik a másiknak visszaszolgáltatni azt, amit tőle az érvénytelen jogügylet folytán kapott; ha tehát való volna az, hogy közadós a megtámadott fizetéssel csak azt adta vissza alperesnek, amit tőle a köztük létrejött érvénytelen jogügylet alapján kapott, közadós nyilván az őt terhelő kötelezettség alapján fizetett volna alperesnek . . .

A per ennél fogva azon a kérdésen dől el, hogy való-e az alperes által vitatott kölcsönügylet, ebben a kérdésben pedig a bizonyítás alperest terheli, mert az a nem vitás tény, hogy alperes férjétől, a közadóstól 4000 koronát elfogadott, magában véve ajándékozási ügylet létrejöttének megállapítására vezet, ha tehát alperes

ezzel szemben azt a kifogást hozza fel, hogy kölcsön visszafizetése fejében kapta a 4000 koronát, a kölcsönügylet valóságos létrejöttét neki kell kimutatnia.

Alperes azonban ennek bizonyítása végett . . . egyéb bizonyítékot nem ajánlott, mint a közadósnek főkönyvét és „Journal“ című könyvét. Ámbár a kereskedelmi könyvekkel való bizonyítást az idézett törvénycikk 21. és 22. §§-ai nem zárják ki, mert e törvényszakaszok csak a házastársak között létrejött és a házastársak által egymás részére kiállított magánokiratok által való bizonyítás kizárásáról intézkednek, a tábla . . . nem fogadta el bizonyítékul közadósnek ezen kereskedelmi könyveit, mert a kölcsönnek alperes férje, a közadós által e könyvekbe való bevezetése még nem bizonyítja, hogy alperes 4000 koronát saját vagyonából a közadósnek tényleg átadott . . .

Ezek szerint a megtámadott fizetés ajándékozásnak tekintendő. (Budapesti tábla.)

Megtámadási keresetének jogalapját, vagyis azt, hogy a közadós részéről az alperesnek kezéhez történt fizetés a Cs. T. 28. §-ának tekintete alá eső ajándékozásnak volna tekintendő, felperes köteles ugyan bizonyítani, és így felperes megtámadási keresetének azon az alapon, hogy az alperes nem bizonyította, miszerint a közadós által neki 1901. február havában fizetett 4000 koronát a közadósnek 1898. január havában tényleg kölcsön adta — hely nem adható; mindamelllett helyben kellett hagyni a másodbiróság ítéletét azért: mert a másodbiróság ítéletének vonatkozó indokolásában helyesen állapítván meg azt, hogy az alperes és közadós férje között létrejött állítólagos kölcsönügylet érvénytelen, az alperes által a közadósnak átadott 4000 korona összeg olyannak tekintendő, mely mint az alperes tulajdona a közadós kezelése alatt maradt és melynek visszaadása eszerint a csődtörvény 28. §-ának 3. pontja alá esik. Minthogy alperes elleniratában maga elismerte azt, hogy a kérdéses összeget 1901. február havában, tehát a csődtörvény 28. §-ában meghatározott 2 éven belül kapta meg a közadóstól; ennek az összegnek a közadós részéről a jelzett időben történt visszaadása csak abban az esetben nem lenne a Cs. T. 28. §-ának 3. pontja alapján megtámadható, ha alperes kimutatta volna, hogy az eszerint jogcím nélkül a közadós kezelése alatt maradt ezen összegnek visszafizetése törvény vagy a két év előtt keletkezett szerződés alapján történt.

Minthogy pedig az alperes nem is állította azt, hogy az 1898. évi január havában létrejött ügylet alkalmával az összeg visszafizetésére nézve is közadós férjével valamiben megállapodtak volna, hanem csak azt állította, hogy ő 1901. évben a kölcsön visszafizetését követelte és ennek folytán 1901. évi február havában azt közadós férje neki vissza is fizette — és minthogy ezek szerint alperes a kérdéses összeget a csődtörvény 28. §-ában meghatározott időn belül kapta vissza közadós férjétől anélkül, hogy akár

a törvény, akár a kérdéses összeg visszaadására megállapított valamely fizetési határidő ekkor már letelt volna: a másodbiróság helyesen határozott, amikor a kérdéses fizetés jogcselekményét a csődtörvény 28. §-a 3. pontja alapján hatálytalanította. (Curia 1906. február 6. 772/905. sz.)

Hagyatéki eljárás.

131. A szegedi kir. ítélőtábla 6-ik számú polgári döntvénye.

Örökösödési eljárásban a kir. közjegyzőt az 1894:XVI. t.-cz. 117. §-a értelmében megillető díjatalány meghatározásánál, a vonatkozó szabályok szerint a hagyatéki leltárba tartozó összes vagyonnak, illetőleg a törvény 61. §-a esetében az összes ingatlanoknak, avagy csupán az örökség vagy hagyomány címén jogutódlás tárgyát tevő vagyonnak leltári értéke veendő-e alapul?

(Vonatkozással a pécsi kir. ítélőtáblának 1903. évi 1916. P. számú azzal ellentétes végzéseire.)

Határozat: Örökösödési eljárásban a kir. közjegyzőt az 1894:XVI. t.-cz. 117. §-a szerint megillető díjatalány meghatározásánál a vonatkozó szabályok értelmében felvett és megállapított hagyatéki leltárba foglalt összes vagyonnak, illetve a törvény 61. §-a esetében az összes ingatlanoknak leltári értéke veendő alapul.

Indokolás: Örökösödési ügyekben az örökösödési eljárás teljesítésével megbízott kir. közjegyzőt az 1894:XVI. t.-cz. 118. §-ában felsorolt összes teendők, tehát nem csupán a tulajdonképeni tárgyalás, hanem a tárgyalást előkészítő, továbbá mindennemű, a tárgyalással szorosan összefüggő, valamint az örökösödés kérdésének tisztázása végett szükséges cselekmények teljesítéseért a törvény 117. §-a szerint fokozatos értékhatárhoz kötött díjatalány illeti meg, ha a hagyatéki értéke a 200 K-t meghaladja. Ugyane § ötödik bekezdése azt rendeli, hogy „a díjszámításnak alapja: a hagyatéki vagyonnak, a 61. § esetében a hagyatéki ingatlan vagyonnak a terhek levonása nélküli leltári értéke“.

A törvény eme rendelkezésénél fogva a díjatalány megállapításának szempontjából a kir. közjegyzőnek, de egyúttal a törvény 121. §-a értelmében a közjegyzői díj viselésére kötelezett érdekelteknek is, jogos anyagi érdeke az, hogy a hagyatéki vagyon állaga és értéke a leltárba a törvény 35—46., és a törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott, az 1895. évi 43194. I. M. számú belügyi- és igazságügyministeri rendelet 34—55. §-ainak megfelelően vétessék fel, illetőleg a hagyatéki leltár ezeknek a szabályoknak megfelelőleg állapíttassék meg.

A kir. közjegyzőnek és a közjegyzői díj fizetésére kötelezeteknek ez az érdeke biztosítva is van egyrészt azzal, hogy a törvény és a végrehajtási rendelet felhívott szakaszai parancsolólag írják elő, hogy mely vagyontárgyakat kell és mely vagyontárgyakat nem szabad a leltárba felvenni s hogy minden egyes vagyontárgy értéke a leltárban miként állapíttassék meg, másrészt azzal, hogy a törvény 55. §-ának 1. pontja szerint a kir. közjegyzőnek, mint a hagyatéki tárgyalás vezetőjének közreműködése mellett az érdekeltek közbenjöttével állapíttatik meg a leltár, végre azzal, hogy amennyiben erre nézve megegyezés nem jön létre, a dolog természetére szerint a hagyatéki bíróság van hivatva, az érdekeltek részéről tett észrevételek esetleges figyelembe vételével a leltárt megállapítani, önként értetvén, hogy e tekintetben a hagyatéki bíróság is kötve van azokhoz a szabályokhoz, amelyeket a törvény és a végrehajtási rendelet a hagyaték leltározására nézve előír. A közjegyzői díjatalány meghatározásánál tehát mindig az ekkép megállapított hagyatéki leltárba felvett vagyonnak ott kitüntetett értéke veendő alapul.

Az előrebocsátottakból és a dolog természetéből következik, hogy a most eldöntés tárgyúul szolgáló jogkérdés csak akkor merülhet fel, ha olyan vagyontárgyak is tartoznak a megállapított hagyatéki leltárba, amelyek a hagyatéki jogutódlásnak nem tárgyai. A kérdés lényege tehát az, hogy a közjegyzői díjatalány megállapításánál az ilyen vagyontárgyak leltári értéke az összes leltári értékből levonandó-e vagy nem.

A törvényben nincs olyan szűkebb korlátot felállító rendelkezés, amely szerint a leltárba felvett, de a hagyatéki jogutódlás tárgyát nem képező vagyontárgyak leltári értéke a közjegyzői díjatalány megállapításánál számításon kívül volna hagyandó.

Ebből folyóan és minthogy a törvény csupán a 117. §-ban állít fel egy kivételt a 61. §-ra való utalással, amikor a díjatalány megállapításánál nem vehető alapul a leltárba felvett összes vagyonnak, hanem csupán az ingatlan vagyonnak a leltári értéke; ez pedig akkor áll be, ha a hivatalból megindított örökösödési eljárás esetében az összes érdekeltek között egyértelmű megállapodás jön létre az iránt, hogy a hagyatékhoz tartozó ingatlanok kit és minő arányban illetnek, ellenben egyértelműleg kijelentik, hogy a hagyatékhoz tartozó egyéb tárgyakra az eljárás kiterjesztését nem kívánják; minthogy a törvény 55., 60., 67. és 70. §-aiban foglalt rendelkezések szerint a kir. közjegyző a hagyatéki leltárba tartozó összes vagyon és az arra vonatkozó minden igény, tehát a hagyatéki jogutódlás tárgyát nem tevő vagyontárgyak és az azokra vonatkozó igények tekintetében is köteles eljárni és tárgyalni, és olyan természetű teendőket is köteles végezni, amelyek nem függenek össze szükségkép a hagyatéki jogutódlás kérdésével, sőt a törvény 72. és 84. §-aiban foglalt rendelkezésnél fogva a hagyatéki bíróság vagy a gyámhatóság utasítására póttárgyalásokat is köteles tartani,

amelyeknek tárgyai épen a jogutódlás alól elvont tárgyak lehetnek, s a törvény 118. §-a szerint minden hozzáutalt teendőt a 117. §-ban meghatározott díjatalányért tartozik teljesíteni és pedig a 120. § rendelkezésénél fogva úgy, hogy a 117. §-ban meghatározott díjatalánynál magasabb díjazást akkor sem igényelhet, ha több ízben való tárgyalást vagy póttárgyalást kell teljesítenie;

minthogy abban az esetben, ha a telekkönyvben az örökösödési tulajdonául bejegyzett, de nem őt, hanem más, harmadik személyt illető ingatlanra nézve az érdekeltek között a telekkönyvi átírás tekintetében megállapodás jön létre, s ez a törvény 70. §-a értelmében a felek kívánságára külön jegyzőkönyvbe foglaltatik: a kir. közjegyzőt, a külön jegyzőkönyvbe foglalt ezekért a jogügyletekért nem az 1880. LI. t.-cikkben meghatározott díjak, hanem az örökösödési eljárást szabályozó törvény 117. §-ában meghatározott díjatalányon felül a 119. § harmadik bekezdése alapján az ott meghatározott, amannál kisebb mennyiségű díjtöbblet illeti meg, amelyet a 121. § értelmében az örökösök kötelesek egyetemlegesen viselni, holott nyilvánvaló, hogy az az ingatlan vagyon, amelyre vonatkozóan a külön jegyzőkönyv felvételét, a hagyatéki jogutódlásnak nem tárgya;

minthogy eszerint kizártnak kell tekinteni azt, hogy az örökösödési eljárás teljesítésével megbízott kir. közjegyző díjatalánya csupán a hagyatéki jogutódlás tárgyúul szolgáló vagyontárgyak leltári értéke alapján volna megállapítandó;

minthogy végül a hagyatéki bíróság akkor, amidőn a tárgyalás befejezése után a törvény 71. §-ához képest hozzáérkezett iratok alapján a kir. közjegyző díjára is kiterjedő határozatot hoz, különösen a közszerzeményi, vagy más, a harmadik személyek részéről támasztott igények eseteiben gyakran nem is képes megállapítani a hagyatéki jogutódlás tárgyát tevő vagyon állagát; következésképp az a felfogás, hogy a közjegyző díjatalánya csupán a hagyatéki jogutódlás tárgyát tevő vagyon leltári értéke alapján állapítandó meg, a törvény rendelkezéseivel már csak ezért sem egyeztethető össze:

ezeknél jogva ki kellett mondani, hogy örökösödési eljárásban a kir. közjegyzőt az 1894. XVI. t.-cz. 117. §-a szerint megillető díjatalány meghatározásánál a vonatkozó szabályok értelmében felvett és megállapított hagyatéki leltárba foglalt összes vagyonnak, illetve a törvény 61. §-a esetében az összes ingatlanoknak leltári értéke veendő alapul.

Kelt Szegeden, a kir. ítélőtáblának 1906. évi márczius hó 3-ik napján tartott polgári teljes üléséből.

Hitelesített az 1906. évi márczius hó 24-ik napján tartott polgári teljes ülésben.

*

132. Az örökösödési eljárást szabályozó 1904. XVI. t.-cz. 124. §-a értelmében az átadás vagy perreutasítás tárgyában hozott végzése

megelőző elsőbírósági végzések ellen csak egyfokú felfolyamodás, de ez is csupán a szorosan meghatározott esetekben van megengedve és csak az átadó vagy perreutasító végzés ellen beadott felfolyamodás során lehet kérni minden olyan sérelem orvoslását, mely a felfolyamodással megtámadott végzés vagy örökösödési bizonyítványt megelőzi s külön felfolyamodással meg nem támadható, a másodbíróság végzése ellen pedig csupán a szakaszok szerint tüzetesen felsorolt esetben van helye felfolyamodásnak, ha az elsőbíróság végzését a másodbíróság megváltoztatja, a másodbíróságnak a jelen folyamodással megtámadott az a végzése azonban, melylyel a hagyatékhoz leltározott érték-papírok esedékes szelvényeire járó jövedelem a hagyaték átadása, illetve perreutasító végzés hozatala előtt az özvegy részére kiutaltatott, nem tartozik az 1894:XVI. t.-cz. 124. §-ában felsorolt ama végzések közé, melyek ellen egyedül van további felfolyamodás megengedve. (Curia 1906. márczius 9. 1577. sz.)

*

133. Tekintve, hogy néhai K. Ö. a néhai L. K. végrendeletét a hagyatéki tárgyalás alkalmával semmisnek jelentette ki, és a hagyaték részére tulajdonjoggal való átadását kérte, ezen nyilatkozatával szemben pedig az ő mulasztása, hogy a pert meg nem indította, sem az ő örökösödési igényét, sem az esetleg az ő jogán netalán létező örökösök által támasztható igényt a rendes elévülési időn belül meg nem szünteti, illetve el nem enyészti, továbbá tekintve, hogy özv. L. Ö.-né ezt az igényt a jelen perben viszonykeresetileg érvényesíteni kívánta, amennyiben L. K. után maradt hagyaték részére tulajdonjoggal való megítélését kérelmezte, s az sem szenved kétséget, hogy özv. L. Ö.-né ezt az igényt már özvegyi joga alapján is érvényesíteni jogosult; tekintve végül, hogy néhai L. Ö.-t, mint az örökösök néhai L. K. után egyedül leszármazó örökösét a végrendelet érvényben tartása mellett a kötelesrészhez való igény törvény szerint megillette, L. Ö. kötelesrészre való jogosultságát a L. K. hagyatékára megítélni s figyelemmel arra, hogy a kötelesrész törvényes gyakorlatunk szerint rendszerint készpénzben adandó ki, az irányban azonban a per folyamán intézkedés nem tétetett, a kötelesrész misége és mennyiségének megállapítása céljából az elsőbíróságot további eljárásra utasítani kellett. (Curia 1905. december 6. 7911/1904. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

134. Az elsőbíróság végzésének megváltoztatásával kérvényező az előjegyzett zálogjog kitörlése iránti kérelmével elutasítatik; mert az előjegyzést nyert, az előjegyzést rendelő végzésben a telekkönyvi rendtartás 131. §-ában foglalt rendelkezés ellenére az előjegyzés igazolására vonatkozó kötelezettségére nem figyelmeztetett; és mert ennél fogva az igazolási határidő a kitörlési kérvény benyuj-

tásakor még lejárnak tekinthető nem lévén, azt a kérvényt, illetve az abban foglalt kérelmet a telekkönyvi rendtartás 99. §-a értelmében tárgyalás nélkül kellett volna elutasítani. Felhivatik egyzsersmind a telekkönyvi hatóság, hogy figyelmeztesse az érdekelteket arra, hogy a nyert előjegyzést a jelen végzés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt jogkövetkezmény terhével igazolni tartoznak. (Curia 1904. márczius 28. 6891/1903. sz. a szegedi tábla indokainak hagyásával.)

*

135. Az elsőbírósági végzés megváltoztatásával azért kellett a rendelkező rész értelmében határozni, mert a telekkönyvi rendtartásnak 71. §-a általános rendelkezése alól kivételt alkotó s ekként szorosan megmagyarázandó 74. §-a alapján az örökösök hagyatékához tartozó ingatlanokra, az örökös ellen, zálogjog csak annak a lényeges előfeltételnek fenforgása esetén jegyezhető be, ha az ingatlanok tulajdonosául az örökösök van bevezetve, oly esetben azonban, mint a jelenlegi, amikor az örökösök, mint adósnak joga az örökösök telekkönyvön kívül megilletett valamely jogból származik, a jelzett, lényeges előfeltétel hiányában a telekkönyvi rendtartás 74. §-a alapján zálogjog bejegyzésének helye nem lehet. (Curia 1906. február 15. 12175/1904. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

136. Az apa és fiu közötti oly adás-vevési jogügyletek, melyek által a szükség-örökösöktől a kötelesrész elvonatik, színlegeseknek vélelmeztenek, mely vélelemmel szemben a vevő köteles az ellenkezőt, vagyis azt bizonyítani, hogy az adás-vevés valódi; e bizonyítási kötelezettségtől a vevő családtagot fel nem menti az a körülmény, hogy az adás-vevési jogügyletek közjegyzői okiratba foglaltattak és közjegyzői okiratban ismertetett el a vételár felvétele is, mert a közjegyzői okirat csak arra nyújt bizonyítékot, hogy a szerződő felek a közjegyzői okiratban foglalt nyilatkozatokat megtették, hogy azonban e nyilatkozatok a szerződő felek valódi komoly akaratát képezték-e és nem szükség-örökösök törvényes jogainak kijátszása végett történtek-e? továbbá, hogy a kir. közjegyző előtt lefizetett vételár a vevő tulajdonát képezte-e s illetve nem volt-e a lefizetés színleges? arra a közjegyzői okirat, mely csak a szerződő felek tényeit, nem pedig azok szándékát tünteti fel, bizonyítékot egyáltalában nem szolgáltat.

A fentiek alapján az örökösök és I. r. alperes közt létrejött adás-vevési jogügyleteket ajándékozási jogügyleteknek tekinteni s azokat annyiban, amennyiben a felperes kötelesrészét sértik, felperesekkel szemben hatálytalanoknak nyilvánítani kellett. (Curia 1906. márczius 16. 817/905 sz. a budapesti tábla indokainak hagyásával.)

*

137. Az örökbefogadónak szülői és örökbefogadott gyermek közt rokonság nem létesül és így családjogi viszonyon alapuló követeléseket, mint aminő a törvényes osztályrész is, az örökbefogadott gyermek örökbefogadó apja jogán ez utóbbinak később elhalt szülői után nem érvényesítheti. (Curia 1906. márczius 14. 10333/904. sz.)

*

138. Alperesek örökhagyó szülői elismerték, hogy a hagyatéki ingatlanok, fiuk, a felperes férje nevéen voltak telekkönyvezve, hogy azokat fiuk halála után törvényes öröklés jogcímén ők örökölték s hogy ők vannak azok birtokában, de beigazolták, hogy azon ingatlanok a valóságban sohasem képezték néhai fiuk tulajdonát, mert azokat ők szereztek, mindig ők birtokolták, használták s csak azért iratták át fiukra, mert azt hitték, hogy ők fiuk előtt halnak meg s ügyis egyetlen fiuk lesz az örökösük. Azon ingatlanok tényleg sohasem képezvén a fiuk tulajdonát, tagadták, hogy azokra az özvegyének hasznélvezeti joga volna s kérték felperest keresetével elutasítani.

Eszerint felperes az elhalt férjével fennállott házasság tartama alatt sem használván az ingatlanokat, azok használatát özvegyi jogon sem követelheti. (Curia 1906. márczius 6. 1421/905. sz.)

*

139. A kötelesrész kiszámításánál az átruházáskor volt érték lévén az irányadó, az ingatlanon később felfedezett kőszéntelep értéke számításba nem vehető. (Curia 1905. november 28. 3134/904 sz.)

*

140. Az anyagi jogszabály szerint a leszármazó ivadék felmenő elődjét csak ennek vagyontalansága és munkaképtelensége esetén tartozik eltartani, ez a jogszabály tehát nem nyerhet alkalmazást, ha a felmenő elődnek a munkaképessége csak csökkent. (Curia 1906. márczius 29. G. 613. sz.)

*

141. Jóllehet a felebbezési bíróság ítéletében az is tényként állapított meg, hogy felperes a nyilatkozat kiállításakor még kiskorú volt, ez a körülmény azonban nem jogosítja fel felperest arra, hogy a jelzett tartalmú nyilatkozattal szemben alperestől gyermekének tartása fejében saját kezéhez fizetendő tartásdíjat követelhessen; mert az anya, ki gyermekét maga tartja, mint természetes és törvényes gyám, saját személyében kiskorúságában is jogosítva van a törvénytelen gyermek vélt nemzójével szemben tartásdíj iránt keresettel fellépni és a tartásdíjról rendelkezni; ha pedig ehhez az anyának joga van, úgy joga van ahhoz is, hogy igényére nézve a gyermeknek vélt apjával szemben lemondó nyilatkozatot tegyen. Kétségtelen ugyan, hogy az anyának lemondó nyilatkozata a törvénytelen gyermeknek a természetes apjával szemben való igényét nem érintheti, azonban

ezt az igényt a lemondó anya saját személyében nem, hanem csak az illető gyámhatóság részéről kinevezendő gondnok érvényesítheti. (Curia 1906. február 17. G. 486. sz.)

*

142. Minthogy a kiskorúak vagyona, azok kezelése és jövedelmének hováfordítása iránt rendelkezés törvénynél fogva a gyámhatóság hatásköre alá tartozik és a bíróság a gyámhatóság törvényes hatáskörében hozott határozatainak törvényszerűségét vizsgálat tárgyává tenni hivatva nincs, minthogy továbbá a szerződő felek, vagy a kiskorúak érdekében a gyámhatóság, egyoldalúan csak a szerződés feltételein nem változtathatnak, ellenben a hasznbérbeadók és felügyeleti jogánál fogva a gyámhatóság, a hasznbérnek mely kézhez leendő fizetése iránt, a hasznbérelő hozzájárulása nélkül is a hasznbérleti szerződéstől eltérően a hasznbérelőre is kiható hatálylyal rendelkezhetnek, annál fogva a gyámhatóság határozatának vétele után, annak esetleges megváltoztatásáig sem a t. t. gyám hasznbér feltételére jogosítva nem volt, sem a hasznbérelő fizetés joghatályával a t. t. gyám kezeihez fizetést nem teljesíthetett. (Curia 1906. február 22. G. 513. sz.)

*

143. Az A. alatti osztályegyezség szerint első- és másodrendű alperesek, mint szülők, arra kötelezték magukat, hogy 4000 K-t felperesnek, mint egyik gyermeküknek, örökségi jutaléka fejében fizetnek, „amikor mit tudnak“. Felperes ezen összegnek megfizetésére alpereseket azon az alapon kéri már most kötelezni, mert első- és másodrendű alperesek feltétlen fizetési kötelezettsége beállott annak következtében, hogy a B. alatti szerződéssel vagyonukat harmadrendű alperesre, másik gyermekükre ruházták át. Ez a körülmény azonban felperes követelését lejárttá nem teszi, mert első- és másodrendű alperesek a B. alatti vagyónátruházási szerződésben felperes követelését biztosították és mert az átruházott ingatlanokra a hasznélvezeti jogot a maguk javára fentartván, egyáltalában nem állott be a felek viszonyában oly változás, amelynél fogva a kereseti követelést lejártnak lehetne tekinteni. (Curia 1906. márczius 29. 9441. sz.)

*

144. Az épületeknek a tűzkár elleni kellő időben való biztosításának elmulasztásával alperesek a szerződés lényeges feltételét szegvén meg, minthogy az A) alatti szerződés 20. pontjában felperes kifejezetten fentartotta azt a jogát, hogy a szerződés bármely pontjának megszegése esetén a hasznbérletet annak lejártá előtt is megszüntethesse, annál fogva téves a felebbezési bíróságnak az a jogi döntése, mely szerint felperest keresetével elutasította, a felebbezési bíróság ítéletét tehát meg kellett változtatni és a felek között fennálló hasznbérleti szerződést megszüntetni. (Curia 1906. márczius 21. 961. sz.)

*

145. A kölcsönszerződésben a tőke visszafizetése a kölcsönösen megejthető 6 havi felmondási idő lejártá után volt eszközölhető. Az ingatlan, amelyre a kölcsönösszeg erejéig zálogjog volt bekebelezve, kisajátítván, a kártalanítási összegből a hitelező kielégítést nyert; a felmondási időre követelt kamatkeresetével azonban elutasított, mert a kisajátítás ténye, mint a hatóság részéről véghezvitt és a kisajátítást szenvedettek akaratán kívül eső cselekmény a felmondással egyenlő hatályúnak nem tekinthető; és mert a kisajátítási jog a kölcsön bekebelezését megelőzőleg fel volt jegyezve s így a hitelező erről tudomással bírt. (Curia 1906. február 14. 1548/1905. sz.)

*

146. A telekkönyvi rendtartás csak a telekkönyvi bejegyzésnek magánokirat alapján való megengedhetése szempontjából írja elő a külföldön kiállított meghatalmazásra azt a kelléket, hogy hitelesítve legyen s a sommás eljárási törvény 7. §-a csak a perben való képviselő tekintetében szabja elő a közokiratba vagy hitelesített magánokiratba foglalt meghatalmazást, ha ez külföldön állított ki; de sem törvény, sem bírói gyakorlat nem írja elő, hogy jogügyletnek meghatalmazott útján létesítéséhez hitelesített meghatalmazás volna szükséges, ha a meghatalmazás külföldön lett kiállítva. Ezekhez képest a B) alatti nem hitelesített voltára fektetett felülvizsgálati panasz alaptalan. (Budapesti kir. tábla 1906. márcz. 9. G. 455/1905. sz.)

*

147. Jogszabály az, hogy a jelzálogilag terhelt ingatlan eladásánál az eladó a jelzálogi terhekért ellenkező megállapodás hiányában szavatol, a kikötött vételárat tehát rendszerint addig nem is követelheti, míg az eladott ingatlant nem tehermentesíti. (Curia 1906. márczius 14. G. 559. sz.)

*

148. Magánjogunk értelmében a követelés elévülése azon időponttal veszi kezdetét, amelyben a kötelezettség törvényszerűen érvényesíthetővé vált. Ha a kölcsönök visszafizetésére határidő nem szabott, sem azok követelhetése felmondási időhöz nem köttetett, a kötelezettség teljesítése bármikor, tehát még a kölcsön adásának évében is követelhető, tehát az ezen követelésekre vonatkozó elévülési idő is már a kölcsön adásának évében veszi kezdetét. (Curia 1906. márczius 28. 6268/1904. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A. m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

149. A közigazgatási bíróság sok ízben kifejtette, hogy a költségvetésen kívüli állapot nem akadályozza az államkincstár törvénynél fogva megillető jogilletékek kiszabásában és e jogilleték összegének megállapításában, hanem csak azt eredményezi, hogy

az illetékkötelezett fél a költségvetésen kívüli állapot tartama alatt nem kényszeríthető az őt terhelő illeték megfizetésére. Ezeknél fogva panaszos nem szenvedett jogsérelmet azért, hogy a részéről megkötött adásvételi jogügylet után járó törvényes illeték ellenében kiszabott. De nem szenvedett jogsérelmet panaszos azért sem, hogy a kiszabott illeték erejéig az általa megvett ingatlanokra a zálogjog bejegyzését kieszközölték s így jelzálogilag biztosították, mert jogszabályaink értelmében a még le nem járt illetékek is biztosíthatók, jelen esetben pedig a jelzálogi biztosítás annál is inkább helyt foghat, mert az 1881:XXXIV. t.-cz. 39. §-a értelmében az ingatlan vagyon átruházása után járó illeték a vagyonátruházás tárgyát képező ingatlant terheli, következően ez a törvényes zálogjog a telekjegyzőkönyvben is bejegyezhető, amint az erre vonatkozó jogosultságot az 1881:XXXIV. t.-cz. 39. §-a is nyilvánvalóan megállapítja, hogy pedig ez a bejegyzés a költségvetésen kívüli állapot idejében is jogszerűen eszközölhető, kitűnik abból, hogy ez a bejegyzés egymagában — vagyis végrehajtási jelleg nélkül — nem tartalmaz kényszerítést arra nézve, hogy az illetékkötelezett fél a költségvetésen kívüli állapot tartama alatt fizetést teljesítsen, vagyis nem bír az illeték behajtásának a jellegével, az ezt a jelleget nélkülöző jogcselekmények pedig az említett költségvetésen kívüli állapot tartama alatt jogszerűen jöhetnek létre. (1960/1906. P. sz.)

*

150. Az 1868:XXII. t.-cz. 26. §-a szerint, ha a házbéradóval terhelt ház vagy lakrészt használatlan maradt, e czímen azon évnegyedre, melyben az üresedés beállt és bejelentett, adóelengedésnek nincs helye; a következő évnegyedre azonban már terovandó róla a reávetett adó és utóbb is mindaddig, míg újra bérbe nem adatik, vagy használatba nem vétetik. Az üresedés első évnegyedében illeték-telenül megfizetett adóra való tekintettel pedig az újra kibérlés vagy használat esetén az első évnegyed megrovatlan marad. A törvénynek ebből az idézett rendelkezéséből kitetszik, hogy a laküresedés fogalma alatt nem szoros értelemben véve, a házáadó alá vont helyiségeknek lakatlanul való maradása, hanem azoknak az állapota értendő, amelyben azok általában használatlanul, üresen maradnak és érettük bér sem fizettetik. Ebből pedig az következik, hogy laküresedés czímen való adóörülés csak akkor adható, ha az üresnek bejelentett helyiség tényleg és pedig az újra kibérlés és használat bejelentéséig szakadatlanul üres, abban az üresedési időtartam alatt semminemű bútor, vagy egyéb tárgy nem volt, és az még rövidebb időre, avagy alkalmi célra se használtatott, sem bérbe nem adatott, minek következtében az sem használatértékét nem képviselt, sem pedig általában bérjövédelmet nem hozott. Tekintve, hogy a megtartott helyszini szemlérel felvett s a tárgyiratok között levő bizottsági kimutatás szerint a panaszos által bejelentett lakás, — mint amiképen ez panaszos

beadványaiban is beismertetik — teljesen bebútorozva, tehát nem általában használatlan állapotban találtatott, s tekintve, hogy az előbb előadottakkal szemben a panaszban felhozottakat figyelembe venni nem lehetett: a panaszolt határozatnak rendelkezése törvényes. (17106/1905. P. sz.)

*

151. Lelet tárgyává az a levél tétetett, melyben panaszos a bírói végrehajtót értesíti, hogy a B. ingatlanaira elrendelt árverést megtartani nem kívánja, mivel követelése kiegyenlített. Az ezen levél bélyegtelensége miatt előírt illetéket törölni kellett, mert az árverés a felterjesztett bírói iratok tanúsága szerint végrehajtató vagy képviselőjének közbenjöttével fogatosítandólag volt elrendelve, már pedig ilyen esetben a bírói végrehajtó akkor, ha a végrehajtató meg nem jelen, az 1881. évi LX. t.-cz. 169. §-a értelmében az árverést nem fogatosíthatja, eljárása igazolásául a megleletezett levélre szüksége nem volt, s miután ily körülmények közt ezt a levelet bélyegköteles beadványnak minősíteni nem lehet, a jelen ítélet rendelkező része értelmében kellett határozni. (2266/1905. P. sz.)

*

152. Az illetékegyenérték a gróf Z. Károly-féle hajadon női jótékony alapítványtól iratott elő. Az alapítvány célja az, hogy a Z. család 12 hajadon női tagja egyenkint évi 1000 korona nevelési és fentartási járulékból részesüljön. Panaszló az 1881. évi XXVI. t.-cz. 24. §-a e) pontja (illetéki díj. 95. t. D., l. j.) alapján illetékegyenértékmentességet igényel. A pénzügyigazgatóság az illetékegyenértékmentességet megtagadta azért, mert az alapítvány csupán egy család nőtagjai javára intézkedvén, közcélokra szóló rendelkezéseket nem tartalmaz. A panasznak helyt adni kellett, mert az alapítvány kétségtelenül jótékony célra van rendelve, a fenn hivatkozott törvény értelmében tehát, mely az illetékegyenértékmentességet az alapítványnak nem „közjótékony“, hanem „jótékony“ céljához köti, panaszló az illetékegyenértékmentességet jogosan igényli. A törvényes kedvezményt törvényt megszorító magyarázattal a közjótékony célra korlátozni annál kevésbé lehet, mert ahol a törvény ezt a megszorítást akarta, azt, mint jelesül az örökségek, hagyományok és ajándékozások illetékmentességéről szóló 1868. évi XXIII. t.-cz. 21. §-a (B. Sz. 95. t. B. g) pont) világosan ki is fejezte. (6815/1904. P. sz.)

Közlemények.

Kir. táblai döntvény. A szegedi kir. ítélőtábla 6. számú polgári döntvényében kimondotta, hogy örökösödési eljárásban a kir. közjegyzőt az 1894: XVI. t.-cz. 117. §-a szerint megillető díjatalány meghatározásánál a vonatkozó szabályok értelmében felvett és megállapított hagyatéki leltárba foglalt összes vagyonnak, illetve a törvény 61. §-a esetében az összes ingatlanoknak leltári értéke veendő alapul. A döntvényt lapunk ezen számában közöljük.

*

A Magyar Jogászegyletnek április hó 7-én tartott teljes ülésén Dévai Ignác dr. kir. ítélőtáblai bíró a homestead-ről olvasott fel. Ismertette az észak-amerikai Unió államaiban fennálló homestead-intézménynek (védett családi otthonnak) lényeges tartalmát, keletkezési okait és céljait. Vázolta ezután az európai államokban a múlt évszázad utolsó negyedében megindult homestead-mozgalmat s az ennek folyamán felmerült nevezetesebb homestead-tervezeteket. Bővebben tárgyalta a francia és svájci kormánytervezeteket és azután ismertette a kormány megbízásból készült magyar tervezet lényegesebb határozatait.

A magyar tervezet szerint a családi otthon létrejöttéhez a többi között szükséges, hogy az alapítónak családja legyen és hogy az otthonná teendő fekvőségen lakóház álljon, melyben az alapítónak családja állandóan lakjék. A fekvőség értéke nem haladhatja meg a 8,000 K-t; csak olyan jelzalog lehet rajta, mely amortisatiós vagy pénzáradéki követelés javára áll fenn. Az alapítás az alapítónak a telekkönyvi hatóság előtt élőszóval tett nyilatkozatával és az otthonminőség telekkönyvi feljegyzésével történik. Az otthon-alapításnak jogi hatása három irányban nyilvánul: korlátozza az otthonnak végrehajtás alá vonhatóságát, korlátozza az otthon feletti ügyleti rendelkezést és módosítja az otthonnak örökösödési átszállását. A végrehajtásmentesség főleg abban jelentkezik, hogy az otthon az alapítónak az otthonalapítás után keletkezett személyi tartozása miatt rendszerint egyáltalán nem esik végrehajtás alá és hogy a kivételesen megengedett végrehajtás is vagy kizáróan, vagy legalább első sorban csak az otthon kényszerkezelésére (végrehajtási zárlatára) szorítkozik. Az ügyleti rendelkezésnél az a korlátolás áll be, hogy az alapító az otthont csak úgy idegenítheti el vagy terhelheti jelzalog-

gal — amennyiben t. i. e. terhelés egyáltalán meg van engedve, — ha ehhez házastársa hozzájárul; ha pedig házastársa nincs, akkor az elidegenítési vagy jelzálog alapítási ügyletnek gyámhatósági jóváhagyása szükséges. Az otthon örökösödési átszállása három tekintetben tér el más hagyatéki tárgyak átszállásától. A túlélő házastárs, akit a hagyatéknak valamely részére nézve haszonélvezet illet meg, követelheti, hogy neki haszonélvezetül az otthon engedtessek át; ez átengedés az otthon-minőségét fenntartja. A kiskorú kedvezményezett családtag érdekében az örökösödési osztály az otthon tekintetében a legfiatalabb kiskorú kedvezményezettnek nagykorúságáig kizárható, ami szintén fenntartja az otthon-minőséget. Végül az alapító leszármazó örökösének mindenike, valamint a legalább felerészben társtulajdonos házaspár bizonyos sorrendben követelheti az otthonnak becsáron való átengedését, amely becsár nem a forgalmi, hanem a hozadéki értékre alapítandó; a főörökös jog (Anerbenrecht) e körben való elismerésének a célja szintén az otthonnak az alapító családjában való megóvása. Az otthon rendszerint megszűnik, amint az alapításnál megkivánt előfeltételek valamelyike utóbb elesik, tehát különösen akkor, ha az alapítónak kedvezményezett családtagja (házastársa vagy kiskorú gyermek, illetve kiskorú atyátlan és anyátlan unokája) már nincsen; megszüntethető az otthon lemondással is, aminek hatályához azonban a házastárs hozzájárulása, illetőleg a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

*

Az örökbefogadónak az örökbefogadott gyermek vallására, illetve annak megváltoztatására való kihatása tekintetében a belügyminister 25972/906. sz. rendeletében a vallás- és közoktatásügyi ministerrel egyetértőleg kijelentette, hogy az örökbefogadott gyermeknek az örökbefogadó szülők vallására való áttérése helyt nem foglalhat, mert az 1894. évi XXXII. törvény-czikk 3-ik, illetőleg 4-ik §-ában foglalt rendelkezések, illetőleg jogok csak a törvényes szülőket illetik meg és örökbefogadás esetén az örökbefogadó szülők részéről igénybe nem vehetők. Az 1894. évi XXXII. törvény-czikk parancsoló rendelkezéseivel szemben ugyanis az örökbefogadás az örökbefogadott gyermek vallására nézve, illetőleg annak megváltoztatására nézve, semmi tekintetben kihatással nem bírhat és alapul nem szolgálhat.

*

A pozsonyi kir. közjegyzői kamara f. évi január hó 21-én tartotta meg *Pongrácz Kálmán* nyitrai kir. közjegyző elnöklete mellett évi rendes közgyűlését. Az előterjesztett évi jelentésből közöljük a következőket:

Az 1905. évi január hó 1-től ugyanazon évi december hó 31-éig a közjegyzői kamarához 398 beadvány érkezett, ezek közül sürgős voltánál fogva elnökileg 2, kamarai ülésekben pedig 396 lett elintézve.

Az 1905. évben egy kir. közjegyző ellen fegyelmi feljelentés tételét és miután a fegyelmi bíróság a közjegyző tényében büntetendő cselekmény jelenségeit látta fennforogni, 39/905. fvgy. szám alatt hozott végzésével a fegyelmi eljárás felfüggesztése mellett az iratoknak az illetékes büntető bírósághoz áttételét mondta ki, mely határozat ellen a panaszlott közjegyző által beadott felebbezést a m. kir. Curia az 561/905. számú végzésével elutasította.

A kamara területén levő közjegyzői irodák a 47455/888. I. M. rendelet értelmében megvizsgáltattak, a vizsgálatról szóló jegyzőkönyvek és jelentések arról tesznek tanuságot, hogy a kir. közjegyzők hivatalos eljárásukban a törvényt és szabályokat pontosan betartották.

A megejtett választásokon elnökké *Pongrácz Kálmán*, választmányi rendes tagokul *dr. Pohl Károly*, *Gyurocskay Alajos*, *dr. Glatz Lajos* és *Bartal György*, póttagokul *dr. Richter Rikard* és *dr. Kálmán Antal* kir. közjegyzők választottak. Végül az évi tagsági díj 1906. évre 60 koronában állapított meg.

*

Az aradi kir. közjegyzői kamara f. évi január hó 21-én tartotta meg *Bonts Döme* aradi kir. közjegyző elnöklete mellett évi rendes közgyűlését. A megejtett választásokon megválasztottak elnökké *Bonts Döme*, kamarai rendes választmányi tagokká *dr. Márki János*, *Kirileszku Gyula*, *dr. Téri Ödön* és *Folyorich Sándor*, póttagokká pedig *Török Árpád* és *Belés János* kir. közjegyzők. Az évi tagsági díj 1906. évre 35. K-ban állapított meg.

*

Személyi hír. Meghalt *Bonts Döme* aradi kir. közjegyző, az aradi kir. közjegyzői kamarának hosszú időn át érdemes elnöke. Haláláról a nevezett kamara külön gyászjelentést adott ki. Képviselőnek választott *Ziegler Kálmán* csáktornyai kir. közjegyző.

*

Nagy-Károlyban az egyik kir. közjegyzői állást a kir. igazságügyminister 12185/1906. I. M. sz. alatt 1906. április 18-án kelt rendeletével megszüntette.

K ü l f ö l d.

A korlátolt felelősségű társaságokról szóló 1906. márcz. 6-iki új osztrák törvény a közjegyzői okirati kényszert állítja fel: 1. a társasági szerződés megkötésére; 2. valamely társtag azon nyilatkozatára, hogy a társasági vagyon felemelése esetében az új törzsbetétek átvétele iránti előjoggal élni kíván; 3. valamely üzlet-résznek élők közötti jogügylettel való átruházására vagy eziránti kötelezettség vállalására. Továbbá közjegyzői hitelesítést ír elő: 1. a társasági szerződés módosítása; 2. a társaság feloszlása és 3. részvénytársaságnak vagy egyletnek ilyen társasággá való átalakulása tárgyában hozott határozatok érvényességéhez.

Igazságügyi reformok Angliában. Angliának 1875 óta van telekkönyvi berendezése, mely azonban 1898. évig csak kivételesen vétetett igénybe. A bejegyzés jogi hatása aszerint igazodik, amint a bejegyzett tulajdonjognak absolut vagy possessorius jogcíme van. Az első esetben megáll a tulajdonjog akkor is, ha másnak erősebb joga van. Az erősebb jogú ilyenkor egy biztosítéki alaptól vagy az állami vagyonból kárpótlást nyer. Második esetben a bejegyzett tulajdonjog az igazi tulajdonossal szemben nem hatályos. Ilyen esetekben adásvételnél épügy kell vizsgálni a bejegyzett tulajdonos jogát, mintha nem is lenne a telekkönyvben, mert 3-ik jóhiszemű személyek is a bejegyzett tulajdonossal szemben szerzett jogokat csak annyiban érvényesíthetnek, amennyiben ezáltal az igazi tulajdonos joga sérelmet nem szenved. Absolut címet pedig ritkán lehet kimutatni Ezen okok miatti a közönség előtt nem népszerű a telekkönyv. A törvényhozás a bajokon 1898-ban úgy óhajtott segíteni, hogy felhatalmazta a kormányt, hogy a bevezetési kényszert kerületről-kerületre fokozatosan valósítsa meg. 1902 óta a londoni grófságban a tulajdonjog átruházása csak akkor perfekt, ha bevezetik a telekkönyvbe. Az „Incorporated Law Society“, a solicitorok érdekeit képviselő egyesület legutóbbi ülésén követelte a bevezetési kényszernek újból való megszüntetését.

Ugyanez a testület állást foglalt egy tárgyalás alatt levő törvényjavaslat ellen, mely egy állami végrendeleti végrehajtói hivatal felállítását (Public Trustee and Executor) célozza. Angliában ugyanis igen elterjedt, a többszörös utóöröklésnek alárendelt vagyon kezelését egy végrendeleti végrehajtóra, rendszeren valamely solici-

torra bízni. A felmerült visszaélések vezettek arra a tervre, hogy ezen célra egy közhivatal állíttassék fel, melyet az örökhagyó a vagyon kezelésével megbízhat bizonyos illetékek fizetése ellenében.

*

Magánvégrendelet alaki kellékei a nemzetközi magánjog szempontjából. Franciaországban idegen állam polgára magánvégrendeletet készít. A végrendelet az alaki kellékek tekintetében szabályszerű az idegen saját államának törvényei szerint, de nem felel meg a francia törvényeknek. Az orleansi felebbezési bíróság a locus regit actum elve alapján érvénytelennek tekintette a végrendeletet. A Cour de cassation a végrendelet érvényessége mellett döntött. A semmítőszék ítélete szerint a magánvégrendeletre vonatkozólag a locus regit actum elvének jelentősége csak facultativ, de nem kötelező.